

ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ПРАВО

Йолкіна А.Г.

студентка,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ЗЕМЛІ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПОНЯТТЯ ЇХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ

Актуальність даної теми полягає в тому що Україна має дуже великий рекреаційний потенціал. А щоб його розвинути необхідно використовувати землі, що придатні для відпочинку, туризму, спорту тощо. На землях рекреаційного призначення людина може задовольнити оздоровчі, пізнавальні, спортивні, культурно-розважальні та інші потреби. Для цього необхідно чітко розуміти що ж відноситься до таких земель і вміти їх вирізняти з поміж інших категорій. Саме це зумовлює актуальність даної теми, знання та розуміння правового режиму земель рекреаційного призначення, дає змогу раціонально використовувати ці земель.

Вивченням даної теми займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як С.С. Алексєєв, Г.М. Беженар, І.Г. Булах, М.М. Веденін, О.О. Галіновська, А.П. Гетьман, О.В. Глотова, М.Д. Казанцев, С.І. Марченко, А.А. Мінаєва, Н.І. Палій, С.Ю. Петлюк, А.М. Полтавець, М.М. Скляр, О.М. Турубінер, М.В. Шульга та ін.

Необхідною умовою повноцінного життя людини, засобом компенсації напруги, відновлення сил, здоров'я, запасу енергії, всебічного розвитку її духовного світу, а також умовою продовження суспільного виробництва є такий вид діяльності, як рекреація. У перекладі з латинської «рекреація» (лат. – recreatio) означає «відновлення», «відтворення», тобто діяльність, спрямована на відновлення розумових, духовних і фізичних сил людини шляхом загальнооздоровчого й культурно-пізнавального відпочинку, туризму, санаторно-курортного лікування, любительського та спортивного рибальства, полювання тощо. Така діяльність здійснюється в межах рекреаційних територій, основу яких становлять землі рекреаційного призначення [13].

У Земельному кодексі землям рекреаційного призначення присвячена ст. 50, відповідно до якої до земель рекреаційного призначення належать землі, які використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів. Поняття земель рекреаційного призначення раніше використовувалося в земельному законодавстві в іншому контексті. Зокрема, Земельний кодекс Української РСР від 8 липня 1970 року не виділяв такої категорії земель, як землі рекреаційного призначення. Проте він в главі 18 передбачав таку категорію земель, як приміські та зелені зони. Зокрема, до зелених зон, відповідно до ст. 99 Земельного кодексу 1970 року, належали землі за межами міста, зайняті лісами, лісопарками та іншими зеленими

насадженнями, які виконують захисні і санітарно-гігієнічні функції і є місцем відпочинку населення. На землях зелених зон, відповідно до ч. 5 ст. 100 вказаного Земельного кодексу, не припускалося будівництво об'єктів, не пов'язаних з захисними і санітарно-гігієнічними функціями цих зон, а також цілями організації відпочинку населення. А відповідно до ст. 97 вищевказаного кодексу, місцем відпочинку населення визнавалися землі, зайняті лісами, які розташовані в межах міста, виконують захисні і санітарно-гігієнічні функції [3].

Вперше про землі рекреаційного призначення згадується в Земельному кодексі України від 18 грудня 1990 току в редакції від 13 березня 1992 року, ст. 74 якого до земель рекреаційного призначення віднесла землі, призначені для організованого масового відпочинку і туризму населення: земельні ділянки, зайняті територіями будинків відпочинку, пансіонатів, кемпінгів, туристських баз, стаціонарних і наметових туристсько-оздоровчих таборів, будинків рибалок і мисливців, дитячих туристських станцій, парків, зелених зон навколо міст та інших населених пунктів, навчально-туристських стежок, маркірованих трас, дитячих і спортивних таборів, і розташовані поза землями оздоровчого призначення [2].

Виходячи із сучасного законодавства можна казати, що землі рекреаційного призначення – одна з категорій, що входить до складу земель України (п. «г» ст. 19 ЗК України). І кожна з цих категорій має певні ознаки. Тож, юридичними ознаками земель рекреаційного призначення є наступні:

- можливість використання їх для організації масового організованого відпочинку населення у зв'язку з наявною сукупністю на них природних, природно-соціальних умов та природно-антропогенних комплексів;
- підтвердження в порядку, передбаченому законодавством, якостей земельних ділянок суші та водного простору, які сприяють фізіологічному, психологічному, генетичному та духовному оздоровленню людей;
- встановлення порядку користування такими землями для масового довгострокового та короткострокового відпочинку населення, обліку, моніторингу;
- оголошення у встановленому порядку меж, розмірів земельних ділянок суші та водного простору рекреаційного призначення. Наявність цих ознак дає підставу для визнання відповідних територій землями рекреаційного призначення.

Як одна з категорій, що входять до складу земель України, землі рекреаційного призначення мають свій правовий режим.

Під правовим режимом земель рекреаційного призначення М.М. Скляр пропонує розуміти встановлені норми земельного права суб'єктивні земельні права та юридичні земельні обов'язки суб'єктів (як власників земель рекреаційного призначення так і землекористувачів) по відношенню до земель рекреаційного призначення, порядок управління використання та охорони земель рекреаційного призначення, правової охорони земель рекреаційного призначення, що спрямовані на забезпечення їх раціонального використання[14]. Правовий режим конкретної земельної ділянки рекреаційного призначення характеризується пірамідальним накладенням

трьох складових: загальних вимог законодавства до всіх земель цієї категорії (загальний правовий режим земель рекреаційного призначення); спеціальних вимог законодавства для певного виду земель рекреаційного призначення (спеціальний правовий режим земель рекреаційного призначення); вимог, передбачених відповідним проектом землеустрою для конкретної земельної ділянки рекреаційного призначення.

Щодо розподілу правового режиму на загальний та спеціальний для зазначеного виду земель, то можна казати про його безпідставність. М.М. Складар зазначає про недоцільність існування тези про спеціальні правові режими земель рекреаційного призначення. Для виділення так званих спеціальних правових режимів земель рекреаційного призначення підстав замало, адже навряд чи можна стверджувати, що існує спеціальний різновид земель рекреаційного призначення, наприклад, населених пунктів, у складі земель водного фонду тощо, і спеціальний правовий режим цих земель. Так звані спеціальні правові режими земель рекреаційного призначення істотно не відрізняються від загального правового режиму таких земель, а вміщують лише окремі особливі елементи (щодо фактичних дій суб'єктів на таких землях, щодо особливостей об'єктів нерухомості, що можуть бути споруджені на цих землях тощо) [14].

Зазначені землі потребують особливої охорони шляхом заборони діяльності, що перешкоджає чи може перешкодити використанню їх за цільовим призначенням або негативно впливає на природний стан цих земель. Це загальне обмеження, передбачене у ст. 52 ЗК. Перелік заборонених видів діяльності на землях рекреаційного призначення визначається законодавством. Тож, передбачено такі обмеження правового режиму земель рекреаційного призначення:

- заборона зміни природного ландшафту [4];
- заборона скидання зворотних вод на землях рекреаційного призначення [5];
- заборони та обмеження видів діяльності, що супроводжуються утворенням шуму [6];
- обмеження в'їзду транспортних засобів на землі рекреаційного призначення [7];
- заборона несанкціонованого розміщення відходів на землях рекреаційного призначення [8];
- заборона проведення геологорозвідувальних робіт на землях рекреаційного призначення без попередньої обов'язкової екологічної експертизи [9];
- встановлення більш суворих нормативів екологічної безпеки для земель рекреаційного призначення [7];
- заборона застосування на землях рекреаційного призначення осадів стічних вод [10];
- обмеження вилучення земель рекреаційного призначення державної власності для інших потреб [1];
- інші обмеження антропогенного впливу на землі рекреаційного призначення згідно з проектом землеустрою [10].

Отже, землі рекреаційного призначення це землі, які використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів. До цих земель належать земельні ділянки зелених зон і зелених насаджень міст та інших населених пунктів, навчально-туристських та екологічних стежок, маркованих трас, земельні ділянки, зайняті територіями будинків відпочинку, пансіонатів, об'єктів фізичної культури і спорту, туристичних баз, кемпінгів, яхт-клубів, стаціонарних і наметових туристично-оздоровчих таборів, будинків рибалок і мисливців, дитячих туристичних станцій, дитячих і спортивних таборів, інших аналогічних об'єктів, а також земельні ділянки, надані для дачного будівництва та спорудження інших об'єктів стаціонарної рекреації. Землі рекреаційного призначення є однією з категорій що входять до складу земель України, а відтак мають свої певні ознаки такі як можливість використання їх для організації масового організованого відпочинку населення або підтвердження якостей земельних ділянок суші та водного простору та інші.

Землі рекреаційного призначення мають свій правовий режим. Який являє собою порядок поведінки суб'єктів правовідносин з приводу використання таких земель. Охорону земель рекреаційного призначення забезпечують шляхом заборони діяльності, що перешкоджає використанню їх за цільовим призначенням або негативно впливає на природний стан земель. Ці заборони закріплені на законодавчому рівні і виражаються у вигляді заборони змінювати природний ландшафт, заборони скидання зворотних вод на землях рекреаційного призначення, обмеження в'їзду транспортних засобів на землі рекреаційного призначення тощо. Тож, підводячи підсумок до вище викладеного, можна казати про необхідність використання та збереження земель рекреаційного призначення, так як саме ці землі слугують для задоволення фізичних та духовних потреб людини. А для цього необхідно чітко розуміти що відноситься до земель цієї категорії та за якими засадами ведеться їх використання.

Список використаних джерел:

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
2. Земельний кодекс України від 18 грудня 1990 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1992. – № 25. – Ст. 354.
3. Земельний кодекс Української РСР від 8 липня 1970 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1970. – № 29. – Ст. 205.
4. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1264-12/page3>.
5. Правила охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/269-96-%D0%BF>.
6. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>.
7. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>.
8. Закон України «Про відходи» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80>.

9. Закон України «Про нафту і газ» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2665-14/ed20120413>.

10. Закон України «Про охорону земель» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030962.html.

11. Земельне право: Підруч. для студ. юрид. спеціальностей вищ. навч. закладів / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинич. – К.: Видав. дім «Ін Юре», 2001. – С. 261-262.

12. Земельне право України: Підручник / М. В. Шульга (кер. авт. кол.), Г. В. Анісімова, Н. О. Багай, А. П. Гетьман та ін.; За ред. М. В. Шульги. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – С. 252.

13. Полтавець А.М. Розроблення класифікації земель рекреаційного призначення за придатністю та функціональними видами рекреації / А.М.Полтавець // Землеустрій, кадастр і моніторинг землі. – 2013. – № 1. – С. 123-129.

14. Скляр М. М. Правовий режим земель рекреаційного призначення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 / М. М. Скляр. – К., 2012. – 24 с.

Поклонська О.Ю.

здобувач,

Науковий керівник: Підмурна Н.А.

викладач,

Дніпропетровський університет внутрішніх справ

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЕМЕЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Відповідно до ст. 14 Конституції України земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Але не дивлячись на те, що дана норма закріплена на конституційному рівні, зустрічається недотримання законодавства, що в свою чергу, тягне за собою притягнення до юридичної відповідальності. Тому на сьогоднішній день питання земельних відносин, забезпечення законності та правопорядку в даній галузі є досить актуальним.

Слід зазначити, що юридична відповідальність взаємопов'язана з державою, нормами права, обов'язками та протиправними діями осіб. Держава безпосередньо покладає юридичну відповідальність на суб'єктів права незалежно від їх волі чи бажання, тому дана відповідальність має примусовий характер.

Питанням юридичної відповідальності, зокрема її підставам, науковцями завжди приділялась належна увага. Вагомий внесок у розробку теоретичних та практичних питань як в галузі загальної теорії права, так і галузевих наук з проблем юридичної відповідальності зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені як С. Алексєєв, В. Андрейцев, Г. Балюк, С. Братусь, О. Колбасов, М. Краснов, С. Кравченко, В. Мунтян, В. Носік, В. Петров, Б. Розовський, Н. Титова, Ю. Шемчушенко та ін. [5, с. 92].

Земельні правопорушення – це винна, протиправна дія чи бездіяльність, що суперечить правовим нормам раціонального використання земельних ресурсів, перешкоджає здійсненню прав і законних інтересів власників землі